

Horacio Simian-Yofre, *Sofferenza dell'uomo e silenzio di Dio nell'Antico Testamento e nella letteratura del Vicino Oriente Antico*, Città Nuova, Roma 2005, 326 s. [Studia Biblica, 2].

Horacio Simian-Yofre jest Argentyńczykiem, członkiem Towarzystwa Jezusowego, profesorem egzegezy i teologii Starego Testamentu w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie. Nauki biblijne oraz starożytne języki orientalne studiował w Münster, Würzburgu i w Jerozolimie. Wśród jego licznych publikacji warto wymienić tłumaczoną na wiele języków i wciąż wznawianą *Metodologia dell'Antico Testamento* (Bologna 1994); rozważania adwentowe *Testi isaiani dell'Avvento. Esegese e liturgia* (Bologna 1996) oraz komentarze: *Isaías. Texto y comentario* (Madrid 1995); *Isaías. Introducción y comentario* (Madrid 1997); *Amos. Nuova versione, introduzione e commento* (Milano 2002).

Książka *Sofferenza dell'uomo e silenzio di Dio nell'Antico Testamento e nella letteratura del Vicino Oriente Antico* stanowi rzetelne i interesujące studium tematu, aktualnego również w naszych czasach. Precyzja pracy ujawnia się w doborze tekstów oraz ich egzezie. Zaproponowany układ badanych tekstów tworzy trzy spójne części książki.

W pierwszej z nich (s. 9–30) [znajdującej się po wstępie (s. 5–6) i wykazie skrótów (s. 7–8)] zatytułowanej *«Cierpiący sprawiedliwy» w tekstach starożytnego Bliskiego Wschodu*, autor analizuje trzy teksty: paleobabiloński */Człowiek i jego bóg/* (s. 11–15), sumeryjski */Człowiek [w tekście włoskim z rodzajnikiem określonym] i jego bóg/* (s. 16–22) oraz wywodzący się z grupy tekstów sumeryjskich, tłumaczonych ok. XV–XII w. przed Chr. na babiloński */Ludlul bēl nēmegi: Będę wychwalał Pana Mądrości/* (s. 22–28). Na stronach 28–30 zamieszczono podsumowanie tej części. Oto jedno ze spostrzeżeń profesora: „W tekście paleobabilońskim znajdujemy początkowe poruszenie tej tematyki. Cierpiący, chociaż nie deklaruje się za niewinnego, to jednak jego pytania, aluzje i oskarżenia pozwalają dostrzec, że on nie uważa się również za winnego” (s. 28). W podsumowaniu tekstu sumeryjskiego zaciekawia myśl: „Każdy człowiek jest grzesznikiem. Dla autora tego tekstu istotne jest publiczne, wobec całej wspólnoty wyznanie własnej grzeszności” (s. 29). „Tekst trzeci przedstawia cierpienie sprawiedliwego w całej jego surowości. Człowiek wyznaje swoją niewinność i w żadnym momencie nie odwołuje swej deklaracji” (s. 29). Prof. Simian-Yofre, konkludując tekst trzeci, przytacza ponownie jego słowa: „Kto może poznać wolę bogów nieba? Kto potrafi zrozumieć decyzje bogów podziemi?” (s. 30).

Druga część (s. 31–113) omawianej pozycji nosi tytuł *«Cierpiący sprawiedliwy» w Psalmach*. Pięć psalmów stanowi fundament tego rozdziału. Każdy z nich stanowi odrębny podrozdział z własnym nagłówkiem. Zbiór rozpoczyna Ps 22 */Codzienne cierpienie/* (s. 35–53). Jego analiza zostaje przeprowadzona za pomocą sześciu etapów badawczych: przekład tekstu; trudności występujące w tekście; cierpienie oranta (w. 2–22); orant a wspólnota (w. 23–26); refleksja wspólnoty: hymn (w. 27–31); konkluzja. Drugi psalm to 27 */Bezpieczeństwo duchowe a opuszczenie Boga/* (s. 53–65). Pięć zagadnień stanowi obszar jego egzegezy: przekład tekstu; brak ciągłości emocjonalnej a jedność tekstu; realna sytuacja oranta; wewnętrzny proces oranta; orant jako cierpiący sługa. Kolejny psalm to 31 */Cierpienie i niesprawiedliwość/* (s. 65–82). Przeprowadzone studium: przekład tekstu; burzliwość modlitwy; wyznanie nędzy (w. 10–17); wyznanie nędzy w aspekcie innych

sekcji psalmu (w. 18-19; 1-9; 20-23); całościowe spojrzenie. Przedostatni psalm to 69 */Niewinność, wina i cierpienie/* (s. 82–97). Jego opracowanie: przekład tekstu; podział tekstu; cierpienie i prześladowanie oranta; tożsamość nieprzyjaciół; wina, pokuta i reprezentatywność cierpiącego; konkluzja. Zbiór ten zamyka Ps 109 */Kształtowanie się modlitwy oranta/* (s. 97–110). Został on omówiony w następujący sposób: przekład tekstu; etapy modlitwy; orant i jego przeciwnicy; obecność JHWH; konkluzja. Kończąc ten rozdział prof. Simian-Yofre dokonał krótkiego podsumowania, które zatytułował *Obraz sprawiedliwego cierpiącego w Psalmach* (s. 111–113). Z wyjątkiem Ps 69, potwierdzeniem świadomości oranta o własnej niewinności jest jego odniesienie się do samego Boga. W każdym z tych psalmów, orant przedstawiony jest jako cierpiący, chociaż różne są przyczyny tego cierpienia. Jednakże to Bóg jest ostatnią nadzieją modlącego się (Ps 31), fundamentem pewności, że udzieli mu swego błogosławieństwa (Ps 109), co z kolei prowadzi oranta do wyznania swej wiary (Ps 31) (zob. s. 112).

Ostatnia, najdłuższa część prezentowanej książki nosi tytuł *Teksty o «Cierpiącym Słudze» u Izajasza* (s. 115–284). We wstępie do niej (s. 117–124), autor wspomina o długiej historii egzegezy „Pieśni o Słudze Pańskim” (Iz 42,1-9; 49,1-6; 50,4-9; 52,13–53,12) [W wydaniu włoskim prof. Simian-Yofre posługuje się skrótem CSS od „Carmi del servitore sofferente”. W niniejszym omówieniu zachowano powszechnie używane w Polsce określenie tego tekstu jako „Pieśni o Słudze Pańskim”]. Profesor kreśli obraz stanu badań nad tym tekstem, podaje najważniejsze informacje, po czym dokonuje egzegezy poszczególnych Pieśni. Wyczuwalna jest szeroka znajomość tematu (prof. Simian-Yofre jest autorem trzech książek dotyczących Księgi Izajasza). W niniejszej pozycji zastosował następujący podział tekstu i aspekt opracowania: prezentacja Sługi JHWH: Iz 42,1-7 (s. 124–153); Sługa pomiędzy niewidomymi i głuchymi: Iz 42,18-25 (s. 154–168); Sługa świadkiem wobec narodów: Iz 43,8-13 (s. 168–182); niewierność i nawrócenie: Iz 49,1-6 (s. 182–199); urąganie Słudze: Iz 50,4-9 (s. 199–219); śmierć i przeobrażenie: Iz 52,13–53,12 (s. 219–248).

Jako zakończenie – jak sam autor pisze na s. 248 – proponuje refleksję nad tematem *Ukryty Bóg a cierpiący człowiek*. Nie jest to jednak bezpośrednio podsumowanie całości pracy, ale obszernie (s. 248–284) sfinalizowanie rozdziału trzeciego. Znajdziemy w nim rozważania nad zagadnieniem Sługi Pańskiego u autorów współczesnych oraz w tradycji hebrajskiej; ukazanie obrazu Sługi Pańskiego u Iz 40–55; ofiara, zastępstwo, ekspiacja; sens figury Sługi.

Kończąc swoją książkę prof. Simian-Yofre zamieścił również podziękowania (s. 285), obszerną bibliografię (s. 287–303) oraz indeks cytowanych autorów (s. 307–310) i tekstów biblijnych (s. 311–321).

Studium *Sofferenza dell'uomo e silenzio di Dio nell'Antico Testamento e nella letteratura del Vicino Oriente Antico* zostało napisane komunikatywnym językiem, zachęcającym do poważnej refleksji nad zagadnieniem cierpienia. Dodatkowo, dla osób traktujących Księgą Psalmów jako „Modlitewnik Biblii” (D. Bonhoeffer) zaproponowana przez autora egzegeza tych kilku psalmów może pomóc w ponownym odkryciu ich przesłania, nawet jeśli czytelnikowi znana jest od lat ich treść.